

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Filipa Dienstbiera a soudkyň Veroniky Juříčkové a Jiřiny Chmelové v právní věci žalobkyně: **Z. Š.**, zastoupené Mgr. Janem Bučkem, advokátem, sídlem Vítězslava Nezvala 604, Frýdek-Místek, proti žalované: **Česká advokátní komora**, sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 4. 2022, č. j. 10.01-000194/22-002, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2023, č. j. 5 A 41/2022-66,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobkyně **se zamítá**.
- II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a rozhodnutí městského soudu

[1] Žalobkyně se obrátila na žalovanou s žádostí o určení advokáta podle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, v rozhodném znění, pro zastoupení u Ústavního soudu ve věci ústavní stížnosti proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2022, č. j. 7 As 319/2019-24.

[2] Žalovaná rozhodnutím ze dne 29. 4. 2022 o žádosti žalobkyně rozhodla tak, že advokáta k poskytnutí právní služby žalobkyni neurčila. Proti tomuto rozhodnutí brojila žalobkyně žalobou.

[3] Městský soud shledal, že v kontextu nálezu Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21, neobstojí závěr žalované, že žalobkyně neprokázala nedostatečnost svých majetkových poměrů, a nesplnila tak podmínku dle § 18 odst. 2 ve spojení s § 18c zákona o advokacii.

[4] Žalovaná však rozhodnutí o neurčení advokáta založila na dvou důvodech, městský soud se tedy zabýval i druhým z nich, jímž byla opožděnost podané žádosti.

[5] Městský soud na základě judikatury Nejvyššího správního soudu shrnul, že otázku včasnosti podané žádosti je nutno posuzovat v každém jednotlivém případě individuálně, vždy s ohledem na podstatné skutkové okolnosti v projednávané věci, zejména je zapotřebí vzít v úvahu lhůtu, která zbývá k provedení úkonu, k němuž má být advokát dle žádosti určen. V nyní posuzované věci žádost žalobkyně o určení advokáta byla datována dne 28. 3. 2022 a žalované doručena dne 29. 3. 2022, přičemž lhůta pro podání ústavní stížnosti by žalobkyni uplynula ke dni 1. 4. 2022, neboť rozsudek Nejvyššího správního soudu, který žalobkyně hodlala napadnout, jí byl doručen dne 1. 2. 2022. Zbývaly proto pouze tři dny, v nichž měla žalovaná rozhodnout o podané žádosti a v nichž by současně měl (v případě vyhovění) určený advokát stihnout sepsat a podat ústavní stížnost, neboť lhůta pro podání ústavní stížnosti je lhůtou propadnou.

[6] Městský soud souhlasil se závěrem žalované, že ve lhůtě pouhých tří dnů nebylo v jejích možnostech ani schopnostech o žádosti žalobkyně kvalifikovaně rozhodnout, natož aby pak měl případný žalovanou určený advokát zachován alespoň elementárně nezbytný čas pro seznámení se s věcí a vypracování, byť i jen blanketní ústavní stížnosti. Soud zdůraznil, že žalobkyně nemá zřízenou datovou schránku a v žádosti neuvedla žádnou možnost rychlejšího způsobu komunikace. Za této situace by jak žalovaná, tak případně určený advokát museli žalobkyni kontaktovat prostřednictvím poštovního doručovatele, což by způsobilo další a pro výkon požadovaného úkonu podstatnou časovou prodlevu. V takto omezeném čase nemohlo být ze strany žalované rozhodnuto o žádosti žalobkyně takovým způsobem, který by jí umožnil poskytnout žalobkyni řádný a fakticky možný výkon poptávaného práva. Soud vzal v potaz rovněž skutečnost, že žalobkyně ve správním ani v soudním řízení neuvedla žádné mimořádné důvody, které jí bránily v dřívějším podání žádosti. Vzhledem k povaze řízení o určení advokáta (řízení o žádosti) přitom tížila odpovědnost za splnění všech podmínek pro vyhovění žádosti žalobkyni. Závěr žalované, která za této procesní situace označila žádost žalobkyně za opožděnou, tak soud shledal správným a souladným se zákonem. Nesplnění podmínky včasnosti dle městského soudu postačovalo k zamítnutí žádosti žalobkyně o určení advokáta.

[7] Městský soud neshledal ani namítané porušení legitimního očekávání. Případ, v němž žalovaná žalobkyni advokáta určila, shledal městský soud odlišným od nyní projednávané věci.

[8] K námitce žalobkyně, že ve výkladu § 18 odst. 2 zákona o advokacii není judikatura Nejvyššího správního soudu jednotná, městský soud zdůraznil nutnost zohlednit relevantní skutkové okolnosti každého případu. Městský soud měl z to, že za daných okolností nebylo namístě, aby se vyjadřoval k rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu.

[9] Z uvedených důvodů městský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

pokračování

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[10] Proti rozsudku městského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost. Stěžovatelka nesouhlasí s výkladem otázky včasnosti žádosti o určení advokáta, jak jej učinil v posuzované věci městský soud. Odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 5. 2023, č. j. 9 As 122/2022 - 36, a argumentaci v něm uvedenou. Stěžovatelka namítla, že městský soud se odchýlil od judikatury Nejvyššího správního soudu. O ústavní stížnosti stěžovatelky nebylo dosud rozhodnuto. To dle stěžovatelky svědčí o tom, že její žádost ze dne 28. 3. 2022 nebyla podána tři dny před uplynutím lhůty, jak uvedl městský soud, resp. žalovaná. Stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[11] **Žalovaná** ve vyjádření uvedla, že kasační stížnost stěžovatelky je nedůvodná. Zdůraznila účelovost procesních postupů stěžovatelky. Stěžovatelka, ač finančně zajištěná, podáváním žádostí o určení advokáta porušuje princip *vigilantibus iura*.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Stěžovatelka brojí zejména proti nesprávné interpretaci požadavku včasnosti žádosti ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Dle stěžovatelky je nutné žádost o určení advokáta považovat za včasnou, pokud je podána byť v poslední den lhůty stanovené k učinění úkonu, k jehož provedení má být advokát určen.

[13] Podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii platí, že *ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak (dále jen "žadatel"), má právo, aby mu Komora na základě jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí a) právní porady podle § 18a nebo b) právní služby podle § 18c.*

[14] Stěžovatelka ve své kasační argumentaci vychází především z právních závěrů rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 5. 2023, č. j. 9 As 122/2022 - 36. V této věci se Nejvyšší správní soud neztotožnil s výkladem městského soudu, který akcentoval, že včasnost žádosti o určení advokáta je třeba posuzovat s přihlédnutím k tomu, že případně určený advokát musí mít dostatečný čas pro převzetí věci, seznámení se s ní, vyhodnocení stavu věci a případné vypracování podání. Nejvyšší správní soud dále uvedl: „*Zákon o advokacii nicméně neobsahuje speciální pravidla pro určení včasnosti žádosti o určení advokáta ani možnost žalované žádost zamítnout, pokud by určený advokát pravděpodobně neměl dostatek času na přípravu zastoupení. Z tohoto důvodu nelze posouzení včasnosti ponechat na arbitrárním kritériu žalované spočívajícím v posouzení, zdali je konkrétní počet dnů do uplynutí lhůty pro úkon, kvůli kterému žadatel o určení advokáta žádá, dostatečný pro přípravu advokáta a seznámení se s daným případem. Pokud by tento postup NSS posvětil, zůstalo by zcela na libovůli žalované, kolik dnů před uplynutím konkrétní lhůty pro učinění úkonu, pro nějž je právní pomoc žádána, bude ještě považovat za dostatečné pro vyhovění žádosti.*“

[15] Nejvyšší správní soud se se svým dřívějším právní názorem, že posouzení včasnosti žádosti nelze ponechat na arbitrárním posouzení žalované, ztotožňuje. Na druhou stranu však nelze odhlédnout od toho, že § 18 odst. 2 zákona o advokacii skutečně obsahuje požadavek na včasnost žádosti. Dle Nejvyššího správního soudu nelze požadavek včasnosti

interpretovat tím způsobem, že každá žádost o určení advokáta, která je podána před koncem lhůty pro učinění úkonu, k jehož provedení má být advokát určen, je včasná (a to i v případě, že by žádost byla podána v poslední den lhůty), přičemž požadavek včasnosti by nesplnily pouze ty žádosti, jež by byly podány po uplynutí lhůty pro daný úkon. V takovém případě by totiž bylo kritérium včasnosti zcela nadbytečné, neboť by opožděnost žádosti plynula z logiky věci.

[16] Zákon však kritérium včasnosti žádosti obsahuje, je proto nutné zkoumat, zda byla žádost podána s dostatečným předstihem, aby ještě bylo objektivně možné včas žadateli advokáta určit a včas poskytnout potřebnou právní službu. Právě možnost naplnění účelu žádosti o určení advokáta je kritériem pro posouzení včasnosti žádosti. Pokud bude žádost podána v době, kdy již objektivně nebude možné, aby byla právní služba poskytnuta včas, půjde o opožděnou žádost, a to i přesto, že bude podána před uplynutím lhůty k učinění úkonu, k němuž má být advokát určen. Jak ovšem již Nejvyšší správní soud uváděl výše, žalovaná nemůže včasnost žádosti hodnotit na základě arbitrárních kritérií, jako jsou odhadovaná doba pro doručení rozhodnutí, dostatečná doba pro přípravu advokáta a seznámení se s daným případem nebo odhadovaná vytíženost advokáta. Z povahy věci tak bude namíste považovat za opožděné pouze ty žádosti, které byly podány v řadu nižších jednotek dnů před koncem lhůty pro učinění úkonu, kdy včasné určení advokáta a poskytnutí právní služby nebude objektivně možné.

[17] K obdobnému závěru dospěl Nejvyšší správní soud i v rozsudku ze dne 1. 6. 2023, č. j. 1 As 23/2023 - 21 (bod 22), ve kterém uvedl, že „*korektiv ‚včasnosti‘ uvedený v § 18 odst. 2 zákona o advokacii slouží pro případy žádostí, které jsou podány například v posledních dnech lhůty pro požadovaný úkon a v nichž poskytnutí požadované služby „včas“ není (za běžných okolností) reálné.*“ Současně je podstatné, že v citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud odmítl, že by žalovaná měla posuzovat včasnost žádosti ve světle hypotetických a krajních úvah o tom, zda například při doručení rozhodnutí o ustanovení advokáta až 10. dnem po dodání do jeho datové schránky nebo při nutnosti ustanovit jiného advokáta bude existovat dostatečný prostor pro poskytnutí požadované právní služby. Tento právní závěr lze připodobnit k závěru ve věci sp. zn. 9 As 122/2022, podle nějž žalovaná nemůže rozhodovat ohledně včasnosti žádosti na základě arbitrárních kritérií. Ve věci sp. zn. 1 As 23/2023 tak Nejvyšší správní soud vycházel ze stejných výchozích úvah jako ve věci sp. zn. 9 As 122/2022, přesto dospěl v konkrétním případě k závěru, že žádost o určení advokáta podaná těsně před koncem lhůty pro učinění požadovaného úkonu je opožděná, neboť požadovanou právní službu již není možné reálně poskytnout. Takový závěr proto není v rozporu s úvahami přednesenými Nejvyšším správním soudem ve věci sp. zn. 9 As 122/2022, protože může současně platit, že žalovaná nesmí hodnotit včasnost žádosti na základě arbitrárních kritérií a současně může pro opožděnost odmítat žádosti požadující úkon, jenž již objektivně nelze včas provést.

[18] Ve věci sp. zn. 9 As 122/2022 podala stěžovatelka žádost o určení advokáta 7 dní před koncem lhůty k podání ústavní stížnosti, ve věci sp. zn. 1 As 23/2023 podal jiný stěžovatel žádost o určení advokáta 18 dní před koncem lhůty k podání ústavní stížnosti. V projednávané věci tak stěžovatelka učinila pouze 3 dny před koncem lhůty k podání ústavní stížnosti, lhůta pro poskytnutí požadovaného úkonu proto byla výrazně kratší než v případech, na které stěžovatelka odkazuje. Takto krátká lhůta je již objektivně nedostatečná k poskytnutí požadované právní služby (s ohledem na nutnost předchozího

pokračování

vyřízení žádosti žalovanou). Nejvyšší správní soud se proto ztotožnil se závěrem městského soudu, že žádost o ustanovení advokáta stěžovatelka podala opožděně. K obdobnému závěru dospěl Nejvyšší správní soud také v recentním rozsudku ze dne 30. 1. 2025, č. j. 3 As 94/2023 - 33, ve kterém v okamžiku podání žádosti o určení advokáta zbývaly do konce lhůty pro podání ústavní stížnosti 4 dny.

[19] Na výše uvedeném nemění nic ani argumentace stěžovatelky upozorňující na to, že stěžovatelka může být Ústavním soudem vyzvána k doložení zastoupení advokátem v dodatečné lhůtě. Nejvyšší správní soud již výše žalované vytkl odůvodňování závěru o opožděnosti žádosti základě na hypotetických důvodů, ani stěžovatelka nemůže hypotetickými situacemi odůvodňovat včasnost své žádosti. Je pravdou, že Ústavní soud může stěžovateli stanovit dodatečnou lhůtu k nápravě vad ústavní stížnosti, nutně tak ale nemusí postupovat. Lze odkázat na usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2021, sp. zn. I. ÚS 3300/21, kterým byla odmítnuta ústavní stížnost stěžovatelky, aniž by byla předem vyzvána k doplnění zastoupení advokátem. Není tak možné, požadovat po žalované, aby v době rozhodování o žádosti o určení advokáta přihlížela k možnému budoucímu prodloužení lhůty k učinění požadovaného úkonu, neboť k takovému vývoji ve věci nemusí dojít.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Na základě výše uvedených skutečností Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[21] O nákladech řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobkyně jako stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšné žalované žádné náklady nad rámec obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení se jí tudíž nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. listopadu 2025

JUDr. Filip Dienstbier, Ph.D.
předseda senátu